

قال الله تعالى:

{ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ
الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا }

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de Ehl-i Beyt Hakkında Şöyle
Buyurmuştur:

**"Allah sadece siz Ehl-i Beyt'ten tüm kötülükleri gidermek
ve sizi tertemiz kılmak ister."**

(Ahzâb / 33)

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Sünnî ve Şii kaynaklarında Allah Resulü'nden (s.a.a) rivayet edilen çok sayıdaki hadis, bu ayetin Âl-i abadan olan beş kişi hakkında nazil olduğunu, Ehl-i Beyt ifadesinin onlara has bir ifade olduğuna ve onların Muhammed (s.a.a), Ali, Fatıma, hasan ve Hüseyin (Allah'ın selamı onların üzerine olsun) olduğuna delalet etmektedir. Örnek olarak bk: Müsned-i Ahmed (h. 241), c.1, 331; c.4, s.107; c.6, s.292 ve 304; Sahih-i Müslim (h. 261), c.7, s.130; Sünen-i Tirmizî (h. 279), c.5, s.361 ve...; es-Sünenü'l-Kubra, Nesaî (303), c.5, s.108 ve 113; ez-Zeriyetu't-Tahireti'n-Nebeviyye, Dulabî (h.310), s.108, el-Müstedrek-u Ale's-Sahihayn, Hakim Nişaburî (h. 405), c.2, s.416; c.3, s.133, 146 ve 147; el-Burhan, Zerekşî (h.794), s.197; Fethu'l-Barî, Şerh-u Sahih-i Buharî, İbn Hacer Askalanî (h.852); c.7, s.104; Usul-i Kâfî, Kuleynî (h.328), c.1, s.287; el-İmamet-u ve't-Tebisiret-u İbn Babeveyh (h.329), s.47, h.29; Deaimu'l-İslam, Mağribî, (h.363), s.35 ve 37; el-Hisal, Şeyh Saduk (h.381), s.403 ve 550; el-Emalî, Tusî (h.460), h:438, 482, 783 ve yine aşağıdaki kaynaklarda bu ayetin tefsirine bakınız: Camiu'l-Beyan, Taberî (h.310); Ahkamu'l-Kur'an, Cessas (h.370); Esbabu'n-Nüzul, Vahidî (h.468); Zadu'l-Mesir, İbn Cevzî (h.597); el-Cami-u Li Ahkami'l-Kur'an, Kurtubî (h.671); Tefsir-i İbn Kesir, (h.774), Tefsir-i Sa'lebî (h.825); ed-Durru'l-Mensur, Siyutî (h.911); Fethu'l-Kadir, Şevkanî (h.1250); Tefsir-i Ayyaşî (h.320); Tefsir-i Kummî (h.329); Tefsir-i Fırat-ı Kufî (h.352), ulu'l-emir ayetinin altında; Mecmau'l-Beyan, Tabersî (h.560) ve çok sayıdaki diğer kaynaklar.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: **إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَ عِثْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا، وَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرْدَا عَلَيَّ الْخَوْضَ.**

(صحيح مسلم، ج ٧، ص ١٢٢، سنن دارمي، ج ٢، ص ٣٣٢، مسند احمد، ج ٣، ص ١٤، ١٧، ٢٦، ٥٩، ج ٤، ص ٣٦٦، ٣٧١، ج ٥، ص ١٨٢، مستدرک حاکم، ج ٣، ص ١٠٩، ١٤٨، ٥٣٣، و....)

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: “*Ben sizin aranızda iki paha biçilmez emanet bırakıyorum: – Biri– Allah’ın kitabı ve –diğeri– itretim, Ehl-i Beytim. Bu ikisine sımsıkı sarıldığınız müddetçe asla sapmazsınız. Bu ikisi Kevser havuzunun başında bana varıncaya kadar birbirinden ayrılmazlar.*

(Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i Daremi, c.2, s.432; Müsned-i Ahmed, c.4, s.14, 17, 26, 59, c.4, s.466, 471, c.5, s.182; Müstedrek-i Hakim, c.4, s.109, 148, 533 vs...)

Takyye

Takiyye

Dünya Ehl-i Beyt Kurultayı

Mütercim:
Cafer BEND/DERYA

Dünya Ehlibeyt (a.s) Kurultayı

نام کتاب: فی رحاب اهل البيت^ع ج 8 التقیة
تهیه کننده: اداره ترجمه مجمع جهانی اهل بیت^ع
مؤلف: گروه پژوهش - عبدالکریم البهبهانی
مترجم: جعفر بندی داریا
زبان ترجمه: ترکی

TAKIYYE

Yazan: Dünya Ehlibeyt Kurultayı Telif Heyeti

Çeviren: Cafer BENDİDERYA

Son Okur: Murtaza Turabi

Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık, Tercüme Bürosu

Dizgi ve Mizanpaj: Derya

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2010

Yayımlayan: Dünya Ehlibeyt Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN: 975-6640-37-5

Site : www.ahl-ul-bayt.org

e-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

İÇİNDEKİLER

YAYINCININ ÖNSÖZ—9

İSLAM’DA TAKİYYE—13

Sahabe ve Tabiinin Takiyye Yapması—15

İmamiyye Açısından Takiyye—21

Neden Sadece Şiiiler Takiyye Yapmakla Meşhur Olmuşlardır?—22

Takiyyenin Çeşitleri—26

Konunun Özeti—30

YAYINCININ ÖNSÖZ

İhtilaf insanların tabiatından kaynaklanan bir durumdur; Allah Teala güzel ihtilafların iman çerçevesinde kalmasını ister; işte bu nedenle şimdiye kadar ihtilafa düşen kişilerin tümünün kabul ettiği sabit bir ölçü yoktur. Oysa Allah Teala, insanlar ihtilaf ettikleri konuda müracaat etmeleri için Kur'an'ı indirdi.¹

Bu eşsiz hak dışında dünya işleri hiçbir şeyle yoluna girmez. Mutlak tevhid kuralı üzerine kurulan Kur'an-ı Kerim de bunu vurgulamaktadır. Daha sonra inhiraf ve sapmalar meydana gelmiş, hurafe ve efsaneler ortaya çıkmış, nihayet insanlar bu büyük kaynaktan uzaklaşmışlardır.

Buradan anlaşılıyor ki, insanlar heva ve heveslerine uyarak azgınlık ve dalaletle düşmeleri söz konusu olduğu için hak ve batıl konusunda hakem olamazlar.

Kur'an-ı Kerim nazil olmasına rağmen, heva ve hevesler insanları şuraya buraya çekmekte, tamahları, eğilimleri, korku ve dalaletler onları Kur'an'ın hükmünü kabullenmekten ve Kur'an'ın hükümlerine götürecek hakka müracaat etmekten alıkoymaktadır.

Kur'an-ı Kerim'in apaçık nassına göre² insanları ihtilaf ve inada sürükleyen etken haddi aşmak ve azgınlıktır.

İhtilaf ve tefrikanın diğer bir nedeni ise cehalettir. Cahil, bilmediği şeyi âlimden sormalıdır. Nitekim Allah Teala şöyle buyuruyor: "**Bilmiyorsanız zikir ehline sorun.**"³

1– Bakara, 213.

2– Bakara, 213.

3– Enbiyâ, 7; Nahl, 43.

İşte bu nedenle cahilin, aklın kabul ettiği ve akıl sahiplerinin uyguladıkları bu ilkeyi çiğnemesi haddi aşmak, ihtilaf ve tefrikayı önleyecek apaçık kuralları ayaklar altına almaktır.

İslam, gerçekleri Kur'an-ı Kerim'e ve kendi nefsinden konuşmayan, konuştuğu her şey bir vahiy olan Resulullah'ın (s.a.a) sünnetine yansıyan Allah'ın ebedi dinidir.

Allah ve Resulü, Efendimizin hayatında olduğu gibi vefatından sonra da ümmetin ihtilafa düşeceğini biliyorlardı.

İşte bu nedenle Resulullah'tan (s.a.a) sonra ümmetin Allah Resulü'nü (s.a.a) izlemesi için Kur'an-ı Kerim onlar için bir meşale kılınmış, anlayıp tefsir edemedikleri konular için de onlara Ehl-i Beyt (a.s) sunulmuştur. Çünkü Ehl-i Beyt (a.s) her türlü çirkinlik ve kötülükten temiz tutulmuş, Kur'an-ı Kerim onların dedesi Muhammed Mustafa'ya (s.a.a) nazil olmuş, onlar da Kur'an'ı ondan almış, idrak ederek uygulamışlardır. Allah Teala onlara hiç kimseye vermediği bir şeyi vermiştir... Nitekim Resulullah (s.a.a) da meşhur Sekaleyn hadisinde onların kapsamlı merciliklerini vurgulamıştır. Böylece onlar da büyük bir gayretle Allah'ın dinini ve Kur'an-ı Kerim'i yanlış anlaşılma ve yanlış tefsir edilmekten korumaya çalışmış ve onun yüce anlamlarını insanlara anlatmak ve açıklamak yolunda çaba harcamışlardır. Böylece ümmetin mercii ve Müslümanların sığınağı olmuşlar, büyük bir sabırla zihinlerde oluşan soru ve şüpheleri gidermişlerdir. Onların bize ulaşan mirasları, kendilerine soru yöneltenlere ve onlarla konuşanlara karşı sergiledikleri güzel muamelelerini, güç ve derinliklerini ortaya koymaktadır; bu da onların ilmi merciliklerine delalet etmektedir.

Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin koruduğu ve izleyicilerinin yok olup gitmekten muhafaza ettikleri Ehl-i Beyt (a.s) mirası İslam öğretilerinin çeşitli dallarına yer veren kapsamlı bir okuldur. Bu okul asırlar boyunca bu berrak sudan almaya hazırlıklı kişiler yetiştirmiş, İslam ümmetine Resulullah'ın Ehl-i Beyt'ini (a.s)

izleyen büyük alimler sunmuş, yurt içi ve yurt dışından gelen çeşitli düşüncelere sağlam ve ikna edici cevaplar vererek şüphelerini yok etmiştir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı, üzerine düşen sorumluluğu göz önünde bulundurup Ehl-i Beyt (a.s) çizgisi ve olanların yüce mektebini izleyerek risalet harimini savunmaya, çeşitli mezhep mensupları ve İslam düşmanlarının onun gerçeklerini gizleyip yok etmek amacıyla yönelttikleri tehditleri azimli bir şekilde defetmeye ve asırlar boyu onlara iyi bir şekilde karşı koymaya girişmiştir.

Bu konuda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebi ulemasının kitaplarında yer alan tecrübeler gerçekten kendi alanında paha biçilmez bir değer taşımaktadırlar; çünkü bu tecrübeler akıl ve delile, çirkin taassup ve heveslerden arınmış bilimsel temellere dayanmaktadırlar; ayrıca selim fitrat, akıl ve mantığın ölçüleri doğrultusunda ulema ve düşünürlerle hitap etmektedir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı, geçmiş asırlarda ve özellikle günümüzde İslam ve Müslümanlara karşı kin güden bazı çevrelerin internet kanalları vb. araçlarla gündeme getirdikleri şüphelere verdiği reddiye, soru-cevap ve tartışmalarla elde ettiği zengin tecrübeleriyle hakikate susamışlar için yeni bir çağ açmıştır. Bu doğrultuda her türlü çirkin davranıştan kaçınmaya özen göstermiş, akıl ve ruhların çok hızlı bir şekilde mükemmelleşmeye doğru gittiği bir asırda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin bütün âleme sunduğu gerçeklerden gereğince yararlanılması için düşünürleri ve hakikat taliplerini harekete geçirmeyi azmetmiştir.

Burada şuna da değinmemiz gerekiyor ki, bu araştırma mecmuası Hüccetü'l-İslam Şeyh Ebulfazl İslamî'nin başkanlığında, ilim ve fazilet sahibi arkadaşlarının yardımıyla özel bir heyette hazırlanmıştır. Bu mecmuanın hazırlanmasında emeği geçen kişiler şunlardır: Seyyid Munzir Hekim, Şeyh Abdulkarim Behbehani, Seyyid Abdurrahim Musevî, Şeyh

Abdulemir Sultanî, Şeyh Muhammed Eminî, Şeyh Muhammed Haşim Amulî, Seyyid Muhammed Rıza Âl-i Eyyub, Şeyh Ali Behramî, Hüseyin Salihî ve Azim Ukabî.

Bu mecmuada emeği geçen yukarıdaki kişilerle birlikte her biri bu araştırmadan bir bölümünü inceleyip değerli görüşlerini belirten ilim ve fazilet sahibi, araştırmacı Şeyh Muhammed Hadî Yusufî Garavî, Şeyh Caferu'l-Hadî, Üstad Sahib Abdulhamid'e ve bu eseri Türkçe'ye kazandıran sayın "Cafer Bendiderya"ya teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Arzu ve ümidimiz yüce Rabbimizin üzerimize bırakmış olduğu risaletin bir bölümünde yeterli çabayı harcamış olmaktır. O Rabbimizin ki, hak dini bütün dinlerden üstün kılmak için elçisini hidayet ve hak din üzere gönderdi. Şahid olarak Allah yeter.

**Dünya Ehl-i Beyt (a.s)
Kurultayı
Kum**

İSLAM'DA TAKIYYE

Takiyye Kur'an-ı Kerim'in söz konusu ettiği ve caiz olduğunu apaçık bir şekilde bildirdiği pratik ilkelere biridir. Allah Teala bu konuda şöyle buyurmaktadır: **“Mü'minler, inananları bırakıp, kâfirleri dost edinmesin. Kim böyle yaparsa Allâh ile bir dostluğu kalmaz. Ancak onlardan (gelebilecek tehlikeden) korunmanız başka. (Şerlerinden korunmak için dost gözükebilirsiniz). Allâh sizi kendisin(in emirlerine karşı gelmek)den sakındırır. Dönüş Allah'adır.”**¹

Yine şöyle buyurmaktadır: **“İnandıktan sonra Allah'a nankörlük eden, kalbi imanla yatışmış olduğu halde (inkâra) zorlanan müstesna, fakat küfre göğüs açan, (küfürle sevinç duyan) kimselere Allah'tan bir gazab iner ve onlar için büyük bir azâb vardır.”**²

Bu ayetler apaçık bir şekilde takiyyenin caiz olduğunu, ne anlama geldiğini ve imanın üç rüknü olduğunu beyan etmektedir: Kalple inanmak, dille ikrar ve uzuvlarla da uygulamak. Bunlar imanın doğal gerekleridir.

İslam'da bütün sorunları gideren gerçekçi ve pratik bir din olduğu için, mükelleflerin doğal ve doğal olmayan olaylar karşısında nasıl davranmaları gerektiğini açıklanması normaldir. İnsan ölüm veya dayanılması zor olan bir sıkıntı ile imanın bazı gereklerinden veya mazharlarından taviz vermekten birini seçmek zorunda kalırsa, bu durumda bu ayet gelerek imanın birinci rüknünün kalben inanmak olduğunu, hiçbir durumda ondan taviz verilmeyeceğini, çünkü onun imanın kıvamı ve özü olup tabiatı gereğince gizli rükün

olduğunu açıklıyor. Fakat bu ayet ikinci ve üçüncü rükünlerde, ölüm veya dayanılması zor olan bir sıkıntıyı defetmenin gerektirmesi durumunda müminlerin geçici olarak taviz vermelerine ve Müslüman olduklarını açığa vurmamalarına izin veriyor. Bu da dini yıkmayı ve yok etmeyi gerektirmiyor; çünkü bu ayet Ammar b. Yasir'in kıssası hakkında nazil olmuştur; müşrikler ona Allah Resulüne (s.a.a) küfredip putları övmesini emrettikleri zaman Ammar ağır işkenceler altında emredilene yapmış, daha sonra Allah Resulü'nün (s.a.a) huzuruna çıkınca Allah Resulü (s.a.a), “Geride ne bıraktın?” diye sormuş, Ammar, “Kötülük bıraktım ey Allah'ın Resulü; senden uzak olduğumu açıklayıp onların ilahlarını övmedikçe beni bırakmadılar” dedi. Peygamber efendimiz (s.a.a), “Kalbini nasıl buluyorsun?” diye sordu. Ammar, “İmanla huzur bulmuş olarak buluyorum” dedi. Bunun üzerine efendimiz “Onlar dönüp aynı şeyleri yaparlarsa sen de dön aynı şeyi yap” buyurdu.¹

Ulema yukarıdaki iki ayete dayanarak takiyyenin meşru olduğuna delil getirmişlerdir. el-Merağî kendi tefsirinde şunları takiyye konularından saymıştır: “Kafirler, zalimler ve fasıklarla iyi geçinmek, onlarla yumuşak konuşmak, yüzlerine gülmek, eziyetlerini önlemek ve namusu korumak için onlara mal vermek.”

Taberanî ise Peygamber efendimizden (s.a.a) şu hadisi rivayet etmiştir: *“Müminin ırzını koruduğu şeyler sadakadır.”*²

Bu amel Kur'an-ı Kerim'in küfürden daha kötü saydığı münafıklık değildir.

Nifak insanın küfür veya düşmanlığını gizlemesi, iman veya

1– Al-i İmran 28.

2– Nahl, 106.

1– el-Müstedreku'l-Hakim, c.2, s.357 ve bkz. Sünen-i İbn Mace, c.1, s.11; Tefsir-i Maverdi, c.3, s.192, Beyrut basımı, Tefsir-i Razî, c.20, s.121 ve diğer tefsirler ve başka kaynaklar.

2– Tefsir-i el-Merağî, c.3, s.136, Mısır.

sevgisini ortaya koymasındır. Oysa takiyye kişinin imanını gizleyip onun aksini izhar etmesidir. Takiyye bir nevi nifak olsaydı neden Allah Teala onu apaçık nassıyla mubah kılıyor ve sonra Firavun oğullarının müminini takiyyesinden dolayı methedip güzel bir şekilde anıyor: **“Fir'avn âilesinden imanını gizleyen mü'min bir adam (şöyle) dedi.”**¹

Sonra Kur'an-ı Kerim'in, takiyye yaparak Firavun ile yaşayan eşini iki ayetinde överek müminler için örnek göstermektedir.

Yine takiyye din konusunda istisla (teslimiyetçilik) ve müdahene (yağcılık) ile temelde farklıdır. İstisla ve müdahene karşı tarafın kabul edip inandığı ilkeleri kabul etmektir; halbuki takiye güçsüzlük dönemi sona erip güç ve kuvvet kazanıncaya kadar geçici olarak imanını açığa vurmayarak korunmak ve görünürde düşmanla aynı görüşe sahip olduğunu göstermektir. Dolayısıyla takiyye müminlerin istisla ve müdahene uçurumuna düşmekten engellemek amacıyla yapılan makul bir tedbirdir. Baskı altında kalmamak için ruhî ve manevî direnç güçlerini seferber etmektir. Böyle bir kişi değişmek için uygun bir fırsat bulmak amacıyla geleceğe ümitle bakar. Oysa istisla, direnç ve ümit özelliğini, mümkün olan ilk fırsatta değişme isteğini taşımamaktadır.

Başka bir ifadeyle; takiyye düşmanın mümin için kaçınılmaz kılmak istediği teslim olma, ümitsizlik, ye's, uzlaşma ve bunlar gibi zaaf ve dağılma anlamları taşıyan diğer şeylerin üstünde bir anlam içermektedir. Takiyye düşmanı reddetmek anlamındadır. Düşman, mümin insan kendisiyle karşılaştığında takiyyeye başvuracağını ve takiyyenin onu inatçı bir insan yapacağını fark edince bu onun ye's'e uğramasına sebep olur.

Sahabe ve Tabiinin Takiyye Yapması

Kur'an-ı Kerim ve nebevî sünnetten sonra sahabe, tabiin ve

1- Mümin, 28.

sadr-ı İslam'dan bugüne kadar fakihlerin uygulamasına baktığımız zaman gerektiğinde onların takiyye yaptıklarını görmekteyiz; bu konuda onlardan aktarılan meşhur kıssalar vardır. Buna örnek olarak Abdullah b. Mesud, Ebu Derda, Ebu Musa Eş'arî, Ebu Hureyre, İbn Abbas, Said b. Cubeyr, Reca b. Hayve, Vasil b. Ata, Amr b. Ubeydullah el-Mu'tezilî ve Ebu Hanife'yi gösterebiliriz.

Haris b. Suveyd'den şöyle nakledilmiştir: Abdullah b. Mes'ud'dan şöyle duydum: Bir hüküm ve saltanat sahibi benden bir veya iki kırbağı giderecek bir şeyi söylemeye zorlasaydı onu söylerdim.”

İbn Hazm el-Mahalla'da şöyle demiştir: Sahabeden (r.a) ona muhalefet eden olmamıştır.¹

Buharî kendi Sahih'inde kendi senediyle Ebu Derda'dan şöyle dediğini nakletmiştir: “Biz bazı kavimlerin yüzlerine gülümserdik, ama içimizden onlara lanet ederdik.”²

Bu söz Ebu Musa Eş'arî'ye de nispet verilmiştir.³ Yine İmam Ali'ye (a.s) de isnat edilmiştir.⁴

Buharî de kendi senediyle Ebu Hureyre'den şöyle nakletmiştir: “Ben Allah Resulünden iki bohça ezberledim. Onlardan birini yaydım. Ama diğerini yayacak olsaydım şu boynum vurulurdu.”⁵

1- el-Mahallî, İbn Hazm, c.8, s.336, 1309. mesele, Beyrut-Daru'l-Afaki'l-Cedide.

2- Sahih-i Buharî, c.8, s.37, kitabu'l-edeb, “el-mudarat-u meannas” babı.

3- el-Feruk, el-Karazî el-Malikî, c.4, s.236, el-Ferku'r-Rabi ve'l-Sittune Beade'l-Maeteyn.

4- Müstedreku'l-Vesail, c.12, s.261, 27. bab, “Emr-i Maruf ve Nehy-i Münker” bablarından, hadis: 2.

5- Sahih-i Buharî, c.1, s.41; ilim kitabı, “himzu'l-ilim” babı, bu babın son hadisleri.

İbn Hacer “Fethu’l-Barî”de şöyle tasrih etmiştir: Ulema Ebu Hureyre’nin ezberleyip insanlar arasında yaymadığı hadisleri zalim yöneticilerin isimlerini ve durumlarını açıklayan hadislerle hamletmişlerdir. Çünkü o can korkusuyla bazısına işaret etmiş ve açık bir şekilde bildirmemiştir. Örneğin: “Altmışın başından ve çocukların yönetime geçmesinden Allah’a sığınırım.” Bu cümle Muaviye oğlu Yezid’in yönetimine işaret etmektedir. Çünkü Muaviye oğlu Yezid hicretin altmışıncı yılında yönetime geçmiştir.¹

Tahavî kendi senediyle Ata’dan şöyle nakletmiştir: Adamın biri Muaviye’i ayıplamak için İbn Abbas’a, “Muviye’de vitir namazını tek rekat olarak kılıyor biliyor musun?” diye sordu. İbn Abbas, “Muaviye isabet etmiştir” dedi.

Oysa Tahavî, İbn Abbas’tan Muaviye’nin namazının doğru olmadığını bildiren şeyler anlatmış, kendi senediyle İkrime’den şöyle nakletmiştir: “İbn Abbas’la birlikte Muaviye’nin yanındaydık. Gecenin bir bölümü geçinceye kadar onunla konuştuk. Sonra Muaviye ayağa kalkarak bir rekat namaz kıldı. Bunun üzerine İbn Abbas: ‘Eşegin namaz kıldığını nerede gördün?’ dedi.

Tahavî bundan sonra şöyle demiştir: “İbn Abbas’ın takiiye yaparak “Muaviye isabet etmiştir” demiş olması caizdir.” Daha sonra İbn Abbas’tan vitrin üç rekat olduğunu rivayet etmiştir.²

Ebu Ubeyde Kasım b. Selam ise Hassan b. Ebi Yahya el-Kindî’den şöyle nakletmiştir: Said b. Cubeyr’den zekatı sordum. Said b. Cubeyr, “Onu yöneticilere ver” dedi. Said kalkınca onu takip ederek, “Sen bana zekatı yöneticilere vermemi emrettin; oysa onlar zekatla şöyle ve böyle yapıyorlar” dedim. Said, “Onu Allah’ın emrettiği yere bırak.

1– Fethu’l-Barî, İbn Hacer Askelanî, c.1, s.173.

2– Şerh-i Meani’l-Asar, Tahavî, c.1, s.389; Vitir babı, 2. baskı, Beyrut–Daru’l-Kutubi’l-İlmiyye, hicri 1407.

Sen bunu insanların başlarının yanında sordun benden ve ben – onların yanında– bunu sana söyleyemezdim.”¹

Yine Katade’den, Said b. Museyyeb’in aynı soruyu sorduğunu, fakat İbn Museyyeb susup ona cevap vermediğini rivayet etmiştir.

Allame Eminî, Said b. Museyyeb’in Sa’d b. Ebi Vakkas’tan Gadir-i Hum hadisini sormakta takiiye ettiğini kaydetmiştir. İsteyenler bu konuda Allame Eminî’nin el-Gadir kitabına müracaat edebilirler.²

Kurtubî el-Malikî bu konuda şöyle demiştir: İdris b. Yahya şöyle demiştir: Velid b. Abdulmelik casuslarına insanları teftiş etmelerini ve kendisine onlar hakkında bilgi getirmelerini emrediyordu. Onlardan biri Reca b. Hayve’nin sohbet halkasında oturmuştu. Orada bazılarının Velid hakkında dedikodu yaptıklarını duyunca onu Velid’e ulaştırdı.

Bunun üzerine Velid dedi ki: Ey Reca! Senin meclisinde benim hakkımda kötü şeyler söylüyorlar ama sen olayı değiştirmiyor musun?

Reca, “Ey müminlerin emiri! Böyle bir şey olmamıştır” dedi.

Velid, “Kendisinden başka ilah olmayan Allah’a yemin eder misin?” dedi.

Reca, “Kendisinden başka ilah olmayan Allah’a yemin ederim” dedi.

Bunun üzerine Velid casusa yetmiş kırbaç vurulmasını emretti. Reca ile görüşerek, “Ey Reca!” dedi, “Senin vesilenle yağmur

1– “Emval” kitabı, Ebu Ebeyde Kasım b. Selam, s.567, 1813, Dr. Muhammed Halil Heras incelemesi, 1. baskı, Beyrut–Daru’l-Kutubi’l-İlmiyye, hicri, 1406.

2– el-Gadir, Allame Eminî, c.1, s.380, 5. baskı, Beyrut–Daru’l-Kutubi’l-Arabî, hicri 1403.

yağması istenilirken yetmiş kırbaç benim sırtımdadır!”

Bunun üzerine Reca dedi ki: Senin sırtına yetmiş kırbaç inmesi bir Müslüman’ı öldürmenden daha hayırlıdır senin için.”¹

Buna benzer bir takiyyeyi Malik b. Enes’in mevlası Sad b. Eşres de Tunus padişahına karşı yapmıştır. Padişahın aradığı bir kişiye sığınak vermiş, padişah onu huzuruna çağırdığında bunu inkar etmiş ve ona sığınak vermediğine ve yerini bilmediğine dair yemin etmiştir.²

İbn Cevzî el-Hanbelî şöyle demiştir: Vasil b. Ata bir grupla birlikte bir sefere çıkma için harekete geçmiş, haricilerden bir grubu onların karşısına çıkınca Vasil şöyle demiştir: “Kimse konuşmasın, onları bana bırakın.” Hariciler saldırı için yaklaşınca Vasil dedi ki: “Bunu nasıl helal bilebilirsiniz? Bizim kim olduğumuzu ve ne için geldiğimizi biliyor musunuz?” Onlar, “Kimsiniz siz?” dedi. “Allah’ın kelamını duymak için size gelen müşriklerden bir grubuz” dedi. Diyor ki, “Onlar bu sözü duyunca sakındılar; ve aralarından biri Kur’an okumaya başladı. Durunca Vasil, “Allah’ın kelamını duydun; o halde ona bakıp nasıl dine girmemiz gerektiğini öğrenmek için bizi güven duyacağımız bir yere ulaştırın dedi. Harici adam dedi ki: “Bu farzdır; gidin.” O diyor ki: Biz hareket ettik, Allah’a andolsun ki hariciler de bizimle birlikte hareket ederek birkaç fersah bizi korudular. Nihayet hakimiyetlerinin olmadığı bir beldeye gelince bizi bıraktılar.”³

Hatib Bağdadî kendi Tarih’inde kendi senediyle Süfyan b. Vukey’den şöyle rivayet etmiştir: Ömer b. Hammad b. Ebi Hanife gelerek bizim yanımızda oturup şöyle dedi: Babam Hammad’ın şöyle dediğini duydum: İbn Ebi Leyla, Ebu

1– el-Cami-u Li Ahkami’l-Kur’an, Kurtubî, c.10, s.124.

2– el-Cami-u Li Ahkami’l-Kur’an, Kurtubî, c.10, s.124.

3– Kitabu’l-Ezkar, İbn Cevzî, s.136, 1. baskı. Beyrut–Daru’l-Kutubi’l-İlmiyye basımı, hicri 1405.

Hanife’ye birini göndererek Kur’an hakkında sordu: Ebu Hanife “yaratılmıştır” dedi. Bunun üzerine “Tövbe et; aksi durumda bunu sana karşı kullanırım.” Diyor ki ona tabi olarak ve “Kur’an Allah’ın kelamıdır” dedi.

Diyor ki: İnsanlar arasında gezerek Ebu Hanife’nin “Kur’an yaratılmıştır” sözünden tövbe ettiğini ilan etti.

Babam dedi ki: Ben Ebu Hanife’ye, “Sen nasıl buna döndün ve ona tabi oldun?” diye sordum.

Ebu Hanife dedi ki: Ey evladım. Onun bana karşı bir girişimde bulunmasından endişelenerek ona karşı takiyye yaptım.¹

Bunlar sahabe, tabiin ve fahiklerin önde gelenlerinin takiyye yaptıklarını gösteren bazı örneklerdir. Burada takiyyenin uygulandığını gösteren diğer örnekler de vardır; fakat sözün uzamasından endişelendiğimiz için onlara değinmiyoruz. Takiyyenin uygulanmasıyla ilgili bu örnekler Ehlişünnet kaynaklarında rivayet edilmiştir. Takiyye şartları olduğunda takiyyenin uygulanması Hatemul Enbiya Hz. Muhammed Mustafa’nın (s.a.a) getirmiş olduğu dine uyanlar arasında inkar edilmez bir şöhrete ulaşmış ve İslam tarihinde apaçık bir ilke konumuna gelmiştir. Hak ve hakikat üzere bu konuda inceleme yapan herkesin dikkatini kendine çekmiştir.

Cemaleddin Kasımî, Şeyh Murtaza Yemanî’nin hakkı gizli kalması ve gerçeklerin çoğu zaman karşısına neden olan etkenler hakkında söylediklerine işaret ederek hakkın karışık ve gizli kalmasının nedeni iki şeydir demiştir:

Bunlardan birisi şudur: “Sayıları az olan ariflerin kötü alimlerden, zalim yöneticilerden ve insanlardan olan şeytanlardan korkmalarıdır. Bu durumda Kur’an-ı Kerim’in

1– Ae. c.13, s.379–380, Ebu Hanife’nin hayatında, “Zikr-u Rivayat Am-men Haka An Ebi Hanife, el-Kavl-e Bi Halki’l-Kur’an” başlığı altında.

apaçık nassıyla ve Müslümanların icmasıyla takiyye caizdir. Korku sürekli hakkı açığa çıkarmak için engeldir ve hak sahibi sürekli insanların çoğunun düşmanıdır.”¹

Takiyyenin müminler tarafından görmezden gelinemeyecek kadar önemli bir rolü olduğundan İslam fıkhnın çeşitli bablarının takiyye yerleriyle dolduğunu görmekteyiz. Öyle ki mükellef belli bir ibadet veya belli bir muamele konusunda normal şartlarda bir hüküm, seçme hakkı olmaksızın zorlandığı zaruret durumunda ise başka bir hükümle karşılaşmaktadır. Bu ibadetiyle muamelatıyla fıkhnın bütün bablarını kapsayan geniş bir babdır. Ehlişünnet mezheplerinin fıkhnın zulüm ve haksızlıkla belli bir ameli yapmaya zorlanan kimse için özel zaruret hükümleriyle dolduğunu kimse inkar edemez. Bu hükümlerin tümü takiyye örnekleri ve takiyye yerlerindendirler.²

İmamiyye Açısından Takiyye

İmamiyye uleması takiyyenin caiz olduğuna ve hatta bazı durumlarda farz bile olduğuna yukarıda geçen iki ayet dışında sayıları reddedilmeyecek kadar çok olan hadislerle delil getirmişlerdir. Hatta Vesailü’ş-Şia kitabında “Emr-i Maruf ve Nehy-i Münker” kitabında takiyye hakkında özel bir rivayet babı vardır. Bu rivayetlerden bazıları şöyledir:

1- İbn Ebi Ya’fur’dan şöyle rivayet edilmiştir: Ebu Abdullah İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “*Takiyye müminin zırhı ve korunmasıdır.*”³

1- Mehasinu’t-Te’vil, c.4, s.82, 2. baskı, Daru’l-Fikr.

2- Ehl-i Sünnet fıkhnında bu hükümler için bkz. Seyyid Samir el-Amidî’nin “Vakiu’t-takiyyeti İnde’l-mezahibi’l-İslam min ğayri’ş-Şiati’l-İmamiyye” adlı eseri, bu kitapta konu yeteri kadar geniş tutulmuştur.

3- Usul-i Kâfi, c.2, s.221, takiyye babı.

2- İmam Sadık (a.s) Mufazzal’a şöyle buyurmuştur: “*Takiyye yapacak olursan düşman sana zarar veremez. Takiyye, seninle Allah düşmanı arasında sağlam bir duvardır ve kendisine nüfuz edemeyeceği bir barajdır.*”¹

3- Emirülmüminin Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: “*Takiyye müminin kendisinin ve kardeşinin canını zalimlerden koruyabilmesi için en üstün amellerinden biridir.*”²

4- Ebu Cafer Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyurmuştur: “*Takiyye benim ve babalarımın dinindendir.*”³

5- İmam Cafer Sadık’tan (a.s) şöyle naklediliyor: “*Dininiz hakkında korkun ve onu takiyye ile örtün.*”⁴

Neden Sadece Şiiler Takiyye Yapmakla Meşhur Olmuşlardır?

Açıktır ki Şia on ikinci imam Hz. Mehdi’nin (a.f) gaybetine ve daha sonralara kadar uzanan Emevi ve Abbasi yöneticileri döneminde çok zor siyasi baskılar yaşamıştır.

Bu asırlarda öyle dönemler olmuştur ki bir kişiye “zındık” demek, “Şii” demekten daha kolay gelmiştir. Bunun nedeni ise Şia’nın maruz olduğu zulüm, sitem, doğal haklarından mahrum olma, sürgünlere gönderilme, sapıklık ve bidatçılıkla suçlanmışlardır. Özel şartlara sahip olan böyle bir dönemde insanın canını, çocuklarını ve mal varlığını koruyabilmek için takiyyeye başvurmak zorunda kalır. Bu ortamda Ehl-i Beyt mektebinde takiyye ile ilgili çok sayıda hadis rivayet edilmiş olması takiyyenin bu mektebin izleyicilerini diğerlerinden ayıran bir özellik olarak belirmesine neden olmuştur.

1- Vesailü’ş-Şia, c.16, s.213, 24. bab.

2- Tefsir-i İmam Hasan Askeri (a.s), s.320.

3- Usul-i Kâfi, c.2, s.219, takiyye babı.

4- Ae.

Üstelik bazıları takiiyenin geçmiş ve günümüz Müslümanlarının icma ettiği Kur'an-ı Kerim'in kesin ilkelerinden ve dinin zaruriyatından biri olduğunu unutarak takiiyenin özü hususunda düşmanca davranarak Ehl-i Beyt mektebi izleyicilerini kınayıp kötüleme yoluna gitmişlerdir. Ve öte yandan aynı zihniyet Müslümanların büyük bir bölümünü üç asır boyu sürekli takiiye yapmak zorunda bırakan zulüm ve haksızlıkları mahkum etme konusundaki sorumluluklarından gaflet etmişlerdir.

Ehl-i Beyt mektebi izleyicilerinin karşılaştıkları bu sıkıntılar onların Emevi, Abbasi ve Osmanlı yöneticilerinin hakimiyetleri döneminde yaşadıkları kritik tarih dilimini gözlerimizin önüne sermektedir. Hatta bazı Ali şiası olan kimseler kendi eşlerinden bile gizleme zarureti hissetmeleridir; çünkü o dönemde Şiilikle suçlanmak en şiddetli cezalandırmayı gerektiriyordu!!

İbn Ebi'l-Hadid, Medainî, Nefteveyh ve İmam Muhammed Bâkır'dan özetle şöyle rivayet ediyor: Muaviye b. Ebu Süfyan bir gün amillerine şöyle bir mektup yazdı: "Ebu Turab'ın (Hz. Ali -a.s-) ve Ehl-i Beyti'nin faziletinde bir rivayet nakleden herkesin kanı helaldir." Ondan sonra hatipler minberlerde Ali'ye lanet ederek ondan beri olduklarını ilan ediyorlardı. Kufe halkı, çok sayıda Ali (a.s) Şiilerinin bulunması nedeniyle çok şiddetli bir baskıya maruz kaldı. Muaviye, Sumeyye'nin oğlu Ziyad'ı Kufe'ye vali tayin etti ve Basra'yı da ona ekledi. Ziyad Ali Şiilerini tanıyordu. Onları saklandıkları yerden bularak şehid etti. Ya da Irak'tan kaçıp evsiz barksız kalmalarına neden oldu. Böylece onlardan meşhur bir kişi kalmadı.

Muaviye dört bir yandaki amillerine, Ali Şiileri ve ailesinden hiç birinin mahkemelerde şahitlikleri geçerli değildir diye mektup yazdı.

Diğer bir mektubunda şöyle yazdı: "Birinin Ali ve ailesini sevdiğine dair bir delil ve belirti görürsen ismini beytulmalden

sil ve payını kes."

Ayrı bir mektupta ise yazıyor ki: "Ali ve ailesinin dostu olmakla suçlanan herkese sıkı tut ve evini yık..."

Bunlar İbn Ebi'l-Hadid'in Nehcu'l-Belaga Şerhinde söylediği şeylerdir. Buna ek olarak şöyle yazıyor: Hasan b. Ali şehid oluncaya kadar durum böyleydi; onun şehadetinden sonra Şiilerin sıkıntıları arttı. Onlardan kanının dökülmesinden veya sürgün edilmekten korkmayan kimse kalmadı. İmam Hüseyin'in şehadetinden sonra durum daha da kötü oldu. Abdulmelik b. Mervan hükümete geçti ve Şiilere baskı uyguladı; Haccac b. Yusuf-i Sekafi'yi onlara musallat etti. Bir grup Ali'ye (a.s) buğzederek Haccac'ya yaklaştılar, onu dost edinerek Ali'ye (a.s) kusur bulmayı, ayıplamayı, dokunaklı sözler söylemeyi ve küfretmeyi artırabildikçe artırdılar. Hatta diyorlar ki, adamın biri Haccac'ın karşısına çıkarak, "Ey emir!" dedi, "Ailem bana haksızlık ederek adımı "Ali" bırakmıştır. Ben fakir, zavallı ve emirin hediyesine muhtaç bir kişiyim."

Haccac gülererek, "Söylediğin bu sözlerin mükafatı olarak seni falan yerin valisi yaptım" dedi.¹

Abbasilerin döneminde Şiilerin başına gelen belalar bundan az değildir. İbn Sikkit, Abbasi halifesi Mütevekkil'in döneminde yaşayan edebiyatçıların ileri gelenlerinden biriydi. Halife onu iki oğluna ders vermesi için seçmişti. Bir gün ona, "Acaba senin yanında bu iki oğlum mu daha sevimlidir yoksa Hasan ile Hüseyin mi?" diye sordu.

İbn Sikkit bu soruya şöyle cevap verdi: Allah'a andolsun ki Ali'nin (a.s) kölesi Kanber senden ve babandan daha üstündür.

Bunun üzerine Mütevekkil: "Onun dilini kafasından çıkarın" diye emretti. Onlar da böyle yaparak onu öldürdüler.

Şiilerden bir grubu asırlar boyunca bu zulüm ve zaafa uğratılmaya

1- Şerh-i Nehcu'l-Belaga, c.11, s.44-46.

maruz kalmışlardır. O halde düşman karşısında teslim olmakla yok olmak arasında orta yolu seçmesi çok doğal bir şeydir. Böylece bir taraftan zulüm ve sapmayı kendinden uzaklaştırmış ve diğer taraftan da yok olmaya maruz olmamaya çalışmıştır; işte bu orta yolun ismi “Takiyye”dir.

İbn Teymiyyenin, “Takiyye yalan ve nifaktır”¹ şeklindeki sözü aklın kabul etmediği, Kitab ve sünnetin onaylamadığı delilsiz bir sözdür. Yukarıda da dediğimiz gibi bu konu Kur'an-ı Kerim’de geçmiş, sünnetle teyit edilmiş, sahabenin ileri gelenleri ve tabiin de uygulamışlardır. Ehl-i Sünnetin fıkıh külliyatlarında birkaç bab buna ayrılmıştır.

Kaldı ki takiyye bu asırlar boyu Şia’nın zalimlere karşı uyguladığı tek metot değildir. Şia siyasi, idari ve iktisadi fesat ve zulmü defetmek ve zalim yöneticiler tarafından dinin saptırılmasını önlemek için tarih sayfalarında önemli izler bırakan en etkili inkılaplara da önderlik etmiştir.

Evet; Şia, hayata yön veren bir din olarak İslam’a iman etmiştir. Bundan sapmak veya ondan başkasını kabul etmek caiz değildir. Onun uğruna bütün değerli ve kıymetli şeylerinden hatta canından geçmiştir. İmam Hüseyin’in (a.s) inkılabı da bu din uğrunda ve onu yok olmaktan korumak içindi. Emevi elleri İslam dininde oynayıp onu ve yüce öğretilerini yok etmeyi hedefleyince İmam Hüseyin (a.s) inkılap yaparak dini korumayı amaçlamıştır. İmam Hüseyin’in (a.s) inkılabından sonra bu dini korumak için diğer İslam inkılapları baş göstermiştir. Şia bu büyük cihad meydanında İslam yolunda sahip olduğu her şeyi vermekten çekinmemiştir. Oysa Şia’nın kalbinde nifak yer etmiş olsaydı Şia böyle bir girişimde bulunmazdı. Eğer Şia’nın dininde iki yüzlülük ve nifak olsaydı hakim yöneticilerin kırbaç ve kılıçları onların kollarına bile dokunmazdı. Ancak Şia inancındaki netlik ve imanındaki açıklık nedeniyle diğerlerinin zalim yöneticilerinin rızasını kazanmak için yaptıkları riyakarlık ve hile

1 – Minhacu’s-Sünne, c.1, s.68, Dr. Muhammed Reşad Salim incelemesi.

yoluna gitmemiş ve sürekli zalimlerden uzak durmayı rahatlığa tercih etmiştir.

Takiyyenin Çeşitleri

Bu gezintiden sonar takiyyenin kısımlarını açıklamamız ve bunların her birinde ulemanın sözlerinin özetini aktarmamız uygun olacaktır. Takiyyeyi çeşitli kurallara göre aşağıdaki kısımlara ayırabiliriz:

a– Kendisinden takiyye edilen kimseye göre: 1– Kafirден takiyye, 2– Zalim olan Müslüman’dan takiyye.

b– Amele göre: 1– İbadette takiyye, 2– fetva vermede takiyye, 3– Siyasette takiyye.

c– Hükümlere göre: 1– Caiz olan takiyye, 2– Farz takiyye, 3– Haram takiyye.

1– Kafirден Takiyye: Bu konuda Müslümanlar ittifak etmişlerdir. Daha önce de değindiğimiz gibi Kur'an-ı Kerim iki yerde bu takiyyeye işaret etmiştir.

2– Zalim olan Müslüman’dan Takiyye: Zalim olan Müslüman’a karşı takiyyenin caiz olup olmadığı konusunda mezhepler arasında ihtilaf vardır. Takiyyenin bu kısmının caiz olmadığını savunanlar Kur'an-ı Kerim’in sadece Müslüman’ın şirk konusunda takiyye yapmasına değindiğini, ama diğer kısmına değinmediğini söylemişlerdir.

Fakat İmamiyye uleması ve Ehl-i Sünnetin bazı fakihleri bu takiyyenin de caiz olduğuna inanarak buna delil olarak yukarıda geçen iki ayeti göstererek şöyle demişlerdir: Bu iki ayet her ne kadar da müşrike karşı takiyye hakkında nazil olmuş ise de, ancak usul uleması açısından bir örneğin özelliği hükmü sınırlandırmaya sebep olmaz. Müfessirlere göre de sebebin özelliğine değil, kavramın genelliğine istidlal edilir.

Şöyle ki: Birincisi; acaba Kur'an-ı Kerim bu iki ayette Müslüman’ın mı durumunu gözetiyor müşrikin mi? Eğer

Müşrikin durumunu gözetiyorsa, bu durumda caiz olan takiiye Müslüman'dan değil müşrikten yapılan takiiyedir. Fakat eğer Kur'an-ı Kerim Müslüman'ın durumunu gözetiyorsa, takiiye Müslüman'ın canını korumak içindir. Bu durumda takiiyenin Müslüman bile olsa her zalime karşı caiz olduğu ispatlanır.

Kur'an-ı Kerim'in ayetinin zahirinden anlaşılan da işte budur; dolayısıyla takiiye Müslüman'ı tehlikeden ve düşmandan korumak için gelmiştir. Bu hüküm müşrikten takiiye yapmakta olduğu gibi Müslüman'dan takiiye yapmak konusunda da geçerlidir.

Ehl-i Sünnet ulemasının ileri gelenlerinden birisi buna işaret ederek şöyle demiştir: “Ayetin zahiri galip olan kafire karşı takiiyenin helal olduğuna delalet eder. Ancak Şafii mezhebine göre Müslüman'la Müslüman'ı hali Müslüman'la müşrikin hali gibi olursa, bu durumda canını korumak için takiiye yapmak caizdir.”¹

Takiiye makul bir metottur; o halde takiiyeyi sadece bir zalime has bilmenin bir anlamı yoktur. Bir Müslüman'ın başka bir Müslüman'dan takiiye yapması konusundaki ihtilafın nedeni duygusal bir mesele de olabilir; yani Ehl-i Sünnet mektebi Emevî ve Abbasîlerin yönetimini meşru bilip ister iyi olsun ister günahkar her durumda yöneticiye itaati farz kabul edince bu iki hükümetin muhaliflerinin faaliyetlerini meşru olmayan bir metot saymaları çok doğaldır. Dolayısıyla Şiânın yaptığı takiiye bu açıdan meşru olmayan bir metot olarak nitelemişlerdir, yoksa Müslüman'ın Müslüman'dan takiiye yapmasının meşru olmayan bir takiiye olduğu için değil.

Bunun dışında takiiye Ehl-i Sünnet mektebine mensup ulemadan bir çoklarının uyguladığı makul bir metottur. Daha önce de değindiğimiz gibi Ebu Hureyre diyor ki: “Allah Resulünden (s.a.a) iki grup öğreti aldım; onlardan birini

1– Bk. Tefsir-i Kebir, c.1, s.120, 20.

insanların arasında yaydım, fakat diğerini yayacak olsaydım başım bedenimden ayrılırdı, demiştir”¹

Acaba bu iş Müslümanın Müslüman'dan takiiyesi değil midir?! Ve bunun gibi bu kitapta da geçen onlarca diğer örnek vardır.

3– İbadette Takiiye: Bundan maksat, zulme uğrama tehlikesini bertaraf etmek amacıyla ibadetleri karşı taraftaki Müslüman'ın mezhep ve inancına uygun olacak şekilde yerine getirmektir.

Bu konuda İmam Humeyni (r.a) şöyle diyor: “Takiiye bazen İslam havzasına yönelik bir tehlikeyi gidermek için yapılır; şöyle ki takiiye yapılmadığında Müslümanların söz birliğinin bozulmasından veya Müslümanların dağınkılığı nedeniyle İslam havzasına bir zarar gelmesinden endişe edildiği zaman yapılır. Müdara ve insanlarla iyi geçinmek amacıyla yapılan takiiyeden maksat ise, hiçbir korku ve endişe olmadan muhaliflerin sevgi ve muhabbetini kazanarak Müslümanların vahdet ve birliğini sağlamak amacıyla yapılan takiiyedir.”²

İmam Cafer Sadık'ın (a.s) Hişam b. Hekem'e şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Onların kabileleri arasında namaz kıl, hastalarını ziyaret et, cenaze törenlerine katıl... Allah'a andolsun ki, Allah Teala'ya hiba'dan daha sevimli bir şeyle ibadet edilmemiştir.” Ben (Hişam), “Hiba nedir?” diye sorunca İmam (a.s), “Takiiyedir” buyurdu.³

4– İbadette Takiiye: İbadette takiiyeden maksat, fakihin kendi görüşüne göre doğru olan şeyin aksine fetva vermesidir. Bu takiiyenin hükmü çeşitli durumlara göre değişir: Bazen haram, bazen caiz ve bazen de farz olur.

1– Sahih-i Buharî, c.1, s.41; hifzu'l-ilim babının sonu, ilim kitabı, yine Kasimî'nin Mehasinu'l-Te'vil kitabı, c.4, s.82, Mısır basımı.

2– er-Resail, s.174.

3– Vesailu's-Şia, “Emr-i Maruf Nehy-i Münker” kitabı, 26. bab, 2. hadis.

Bu konuda Seyid Hasan Bocnurdî şöyle diyor: “Böyle bir durumda eğer fetva vermek insanların ölümüne neden olursa fetva vermekten mutlaka sakınmak gerekir hatta bu durumda kendi ölümüne neden olsa bile fetva vermek caiz değildir. Ehl-i Beyt imamları; bazı durumlarda birinci asıl hükme aykırı bir fetva vermiş olsalardı daha sonra karşı tarafa, onun gerçeğe aykırı olduğunu haber verirdi. Bu ise ya kendilerinin ya da fetva verdikleri kişinin canını kurtarmak ve korumak için olurdu...”

Kısacası; takiyye amacıyla Allah Teala'nın indirdiği hükme aykırı fetva vermek zor bir şey olup fetva veren, halk tarafından görüşünün kabul edilip edilmemesi açısından farklı şekilleri vardır...”¹

5– Siyasette Takiyye: Siyasette takiyye konusu açıktır; çoğu takiyyeler bu türden.dir Çünkü genelde siyasi konularda can ve mal tehlikesi söz konusudur.

Demek ki, takiye sürekli caiz olmadığı gibi sürekli farz da değildir; aksine bazı durumlarda haram bile olabiliyor.

İmam Humeynî (r.a) haram takiyye hakkında şöyle diyor:

“Onlardan biri de hükmü yasayan ve haklarında hüküm yasananlar açısından çok büyük bir önem taşıyan haramlar ve farzlar konusunda yapılan takiyyedir; örneğin Ka'be'nin tahrip edilmesi, kutsal haremelerin yıkılması, İslam ve Kur'an'ın reddedilmesi, insanın inancının bozup küfürle uzlaştıracak şekilde tefsir edilmesi... mutlak şekilde haram olan takiyye türündendir. Yine bu tür haram takiyyeden biri de, takiyye yapan kişinin halkın gözünde bir makam ve mevkisi olursa ve bu sebeple takiyye icabı bazı haramları işlemesi veya bazı farzları terk etmesi dinin gevşemesi ve saygınlığını çiğnenmesine neden olan etkenlerden sayılırsa... bütün bunlardan daha önemlisi, İslam dininin veya mezhebin temel ilkelerinden biri veya dinin zaruriyatlarından biri yok olma tehlikesiyle karşılaşır, örneğin

1– el-Kavaidu'l-Fıkhiyye, c.5, s.68.

yolunu sapıtmış azgın kişiler miras ve ya talak hükümlerini değiştirmeye yeltenirlerse (bu durumda) takiyye yapmak caiz değildir.”¹

Allame Muzaffer şöyle yazıyor: “Takiyye farz olup olmaması açısından ve yine zarara uğrama tehlikesi bulunan yerlere göre fıkıh bilginlerinin kitaplarının bablarında kaydedilen bir takım hükümleri vardır. Her zaman takiyye farz değildir; aksine bazen caiz ve bazı durumlarda da onun aksini yapmak farzdır; örneğin hakkı söylemek ve onu açığa vurmak dine destek sayılır, İslam'a hizmete için gerekli olur ve onun yolunda cihad etmek için olursa, böyle bir durumda mallar görmezden gelinir ve canların bir değeri olmaz...”²

Konunun Özeti

Takiyyenin Allah Teala'nın Kur'an-ı Kerim'de teşri ettiği ve Peygamber efendimizden (s.a.a) gelen apaçık nassların tasrih ettiği genel bir İslamî kaynağı vardır. Nitekim Ehlibeyt İmamlarından geçen çok sayıdaki rivayetler de buna delalet etmektedirler. Ayrıca ashop ve ileri gelen kişiler bunu uygulamış, Sünni ve Şii fakihleri çeşitli yerlerde hakkında fetva vermişlerdir. Bu, kıyamet gününe kadar devam edecek olan bir ilkedir. Nitekim Fahr-i Razi de bunu kendi Tefsir'inde apaçık bir şekilde ifade etmiştir. Dolayısıyla takiyyeyi hiçbir şekilde inkar etmek mümkün değildir.

1– er-Resail, s.177–178.

2– Akaidu'l-İmamiyye, s.85.